

Obrazložitev k predlogu Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira za elektrooperaterje

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi drugega odstavka 109. člena Zakona o oskrbi z električno energijo (Uradni list RS, št. 172/21) zadolžena za izdajo Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira za elektrooperaterje (Uradni list RS, št. 123/22, 2/23 – popr., 49/24, 53/24, 27/25 in 28/25 – popr.) (v nadaljevanju akt).

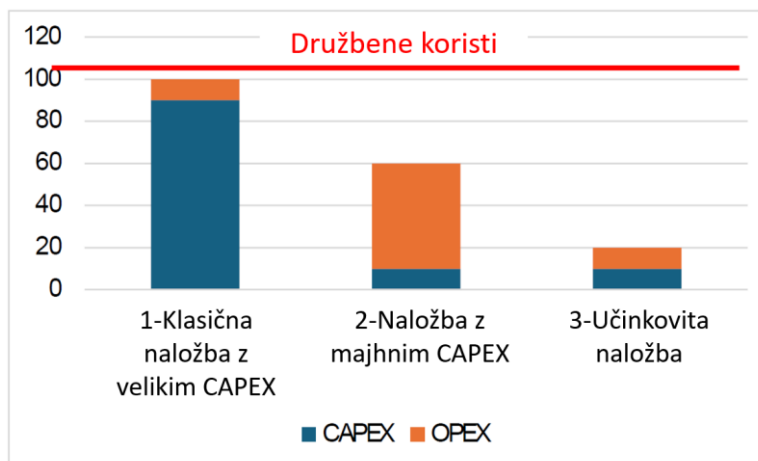
Agencija je pripravila predlog Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za določitev regulativnega okvira za elektrooperaterje (v nadaljevanju predlog novele akta), ki se nanaša na naslednje vsebine akta:

1. Dopolnitev veljavne sheme spodbujanja naložbenih projektov v pametna omrežja z novo vrsto finančne spodbude, ki temelji na delitvi koristi (nov 107.a člen);
2. Minimalni popravki obstoječih določb sheme spodbujanja naložbenih projektov v pametna omrežja, da ustrezajo vključitvi nove finančne spodbude iz tč. 1 (dopolnitve in popravki 102., 105. in 109. člena akta).

Ad 1.) Medtem ko je uveljavitev »regulativnega peskovnika« pomembno vzpodbudila dejavnosti na področju raziskav in inovacij, agencija na podlagi metodološkega spodbujanja naložb v nove tehnologije, kot so npr. pametna omrežja v okviru izvajanja ter reguliranja elektrooperaterjev na podlagi kazalnikov uspešnosti, ugotavlja različno motiviranost elektrooperaterja oziroma izvajalcev gospodarske javne službe (GJS) dejavnosti operaterja distribucijskega sistema za izvedbo kar najbolj učinkovitih naložb v napredne tehnologije, tudi v povezavi z uspešno izvedenimi projekti na področju raziskav in inovacij. Eden izmed ključnih ciljev, ki ga zasleduje agencija, je spodbujanje elektrooperaterjev k boljšemu izkoriščanju obstoječe infrastrukture, kar je možno doseči z uporabo najnovejših komercialno zrelih naprednih tehnologij in prožnosti.

Velika večina naložb, ki se izvaja v GJS, je še vedno standardnih intenzivnih naložb CAPEX, redki, a zelo obsežni projekti na področju pametnih omrežij, ki so razpoznavni tudi na ravni EU, pa so mešanica klasičnih naložb in naložb v napredne tehnologije (pametna omrežja).

Naložbe v napredne tehnologije, ki so običajno stroškovno učinkovitejše od klasičnih ter obenem tudi hitreje izvedljive (manj težav z umeščanjem v prostor), so lahko z vidika stroškovne učinkovitosti zelo različne (v naslednji sliki prikazane pod številko 2 in 3):

Slika 1: Prikaz treh različnih vrst naložb s skupnim elementom družbene koristi
Vir: ACER

Agencija je s ciljem spodbujati čim bolj učinkovite naložbe že prešla v pristop na podlagi upoštevanja TOTEX, ki spodbuja zeleno učinkovitost, a v okviru veljavne sheme spodbud očitno še ne dovolj, da bi se elektrooperater bolj množično odločal za najbolj učinkovite naložbe, ki so večinoma neposredno povezane z inovativnimi ali novimi tehnologijami oziroma rešitvami (v zgornji sliki pod številko #3). Čim bolj obsežne tovrstne naložbe prinašajo prek omrežninskih tarif največje koristi odjemalcu, a so pogosto povezane s povečanimi tveganji oziroma zahtevajo izvajanje zahtevnejših procesov (npr. obratovanje omrežja bližje omejitvam), kar pa je mogoče zagotoviti ob uporabi inovativnih načinov spodbujanja elektrooperaterjev.

V praksi to pomeni, da se obsežne neto koristi, ki lahko nastanejo z naložbami v napredne in učinkovite tehnologije, v določenem deležu razdelijo med odjemalce (znižanje ali ohranjanje omrežninskih tarif na minimalnih možnih ravneh) in elektrooperaterja.

Pri nadgradnji sheme spodbud se naslanjamo na delo ACER na področju analize uporabe reguliranja z delitvijo koristi (»benefit sharing«), ki je opravil raziskovalne aktivnosti v sodelovanju s FSR in nacionalnimi regulatorji¹. V okviru ekspertne skupine na področju infrastrukture pri ACER je pri tem aktivno sodelovala tudi agencija. Rezultati teh aktivnosti so med drugim opredeljeni v naslednjih publikacijah (pozicijski dokument ACER in študija FSR).

- ACER position paper,
<https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Position%20Papers/Position%20Paper%20on%20infrastructure%20efficiency.pdf>
- »Benefit-based incentive regulation to promote efficiency and innovation in addressing system needs«
https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/en/Electricity/Infrastructure_and_network%20development/Infrastructure/Documents/Benefit_based_regulation_2023.pdf

Konec leta 2023 je Evropska komisija objavila Akcijski načrt EU za omrežja:

¹ [ACER-FSR report launch: benefit sharing to promote more efficient investments in energy infrastructure | www.acer.europa.eu](https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/en/Electricity/Infrastructure_and_network%20development/Infrastructure/Documents/Benefit_based_regulation_2023.pdf)

- »Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij: »Omrežja, manjkajoči člen: akcijski načrt EU za omrežja«: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2023%3A757%3AFIN&qid=1701167355682>

Ukrep 8 nalaga ACER, da v naslednjem poročilu o tarifah priporoči dobre prakse za spodbujanje pametnih omrežij in tehnologij za učinkovitost omrežij z oblikovanjem tarif, pri čemer naj se poleg naložb v osnovna sredstva osredotoči tudi na obravnavo naložb v obratna sredstva in **»delitev koristi«**.

*»Nacionalni regulativni organi bi morali redno pregledovati način določanja omrežnih tarif in uporabljene metodologije za ta namen, vključno s tem, kako določajo dolgoročne spodbude, podpirajo preusmerjanje koničnega povpraševanja in spodbujajo uvajanje tehnologij, ki povečujejo učinkovitost in sposobnost obratovanja omrežij, na primer s shemami spodbud, ki temeljijo na učinkih ali uspešnosti. Zato se morajo omrežne tarife razvijati skupaj z energetskega sistemom. **Inovativni pristopi, kot je delitev koristi, lahko prispevajo k odpornosti energetskega sistema po dostopnih cenah**«.*

Nekatere države članice že uvajajo nove prakse. Italijanski nacionalni regulativni organ uvaja tovrstne inovativne pristope reguliranja z namenom povečanja zmogljivosti za prenos ter uvaja spodbude za učinkovitost naložb v osnovna sredstva.

Agencija se celostno odziva na prej navedeni ukrep Komisije, in sicer dvoplastno:

- z uveljavitvijo nove metodologije obračunavanja omrežnine, ki je v uporabi od 1. 10. 2024, ki je že tudi v skladu z najnovejšimi priporočili Evropske komisije², in
- s predlogom nadgradnje metodologije reguliranja z uvedbo inovativnega pristopa **»delitve koristi«**.

Agencija tako predlaga, da se za doseganje maksimalnih neto koristi veljavna shema spodbud na projektni ravni razširi z inovativnim pristopom **»delitve koristi«** (benefit-sharing). Ker gre za nov, inovativen pristop, je v začetni fazi treba regulatorju pri njegovi uporabi dopustiti izbiro najustreznejših pristopov ovrednotenja koristi, prilagojenih kontekstu posameznega projekta. A vendar morajo okvir vrednotenja definiran. Predlagane določbe (v novem 107.a členu), regulatorju tako dopuščajo določeno mero prilagoditev in tako zagotavljajo izvedljivost novega načina reguliranja s spodbudami, ki zagotavlja neto-koristi. Vključujejo tudi nadzor nad učinkovanjem na tarife, saj regulator določa delež koristi, ki se prizna kot finančna spodbuda elektrooperaterju. Te koristi pa bistveno presegajo maksimalne koristi, dosegljive z obstoječimi mehanizmi, kar pomeni, da je spodbuda na podlagi **»delitve koristi«** bistveno močnejša, a enkratna za posamezno uporabljeno tehnologijo. S pridobitvijo te spodbude se elektroopeater tudi obveže, da bo tovrstne inovativne rešitve v prihodnje izvajal kot standardne naložbe.

Nadgradnja hkrati zagotavlja, da se posamezne spodbude med seboj izključujejo – s tem je preprečeno večkratno nagrajevanje za isto zagotovljeno korist. Spodbuda na podlagi delitve koristi se tako prizna samo enkrat za določeno vrsto napredne oziroma

² [Commission continues action to lower energy bills with new guidance on renewables, grids infrastructure and network tariffs - European Commission](#)

inovativne naložbe oziroma ukrepa. Tudi vsaka nadaljnja kvalificirana uporaba je spodbujena, vendar manj intenzivno v okviru dosedanjih spodbud. Cilj te ureditve je, da po uspešni implementaciji najbolj učinkovitih naložb te preidejo v običajno naložbeno strategijo in s tem zagotavljajo obsežne družbene koristi, torej tudi koristi končnemu odjemalcu. Za tako delovanje pa je elektrooperater ustrezno nagrajen.

Agencija, ki sodeluje tudi v prvem čezmejnem sodelovanju med operaterji prenosnega sistema, regulatorji in ACER na področju »delitve koristi« (benefit-sharing), ki ga pozorno spremlja tudi Evropska komisija³, s svojim predlogom in pričakovano uveljavitvijo ostaja med najnaprednejšimi regulatorji, ki zagotavljajo celovit pristop k reguliranju naložb na podlagi učinkovitosti.

Ad 2.) Minimalne spremembe določb veljavnega akta (dopolnitve in popravki 102., 105. in 109. člena akta), ki se nanašajo na shemo spodbujanja naložbenih projektov v pametna omrežja, so bile nujno potrebne za ustrezno vključitev v predhodni točki opisane finančne spodbude, ki temelji na delitvi koristi, v okvir obstoječih spodbud.

Novela akta bo začela veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

V Mariboru, 4. julija 2025

³ https://energy.ec.europa.eu/events/11th-energy-infrastructure-forum-2025-06-02_en